

Словосполучення. Відмінність
словосполучення від слова й речення.

Головне й залежне слово в словосполученні

емо́ція, гні́в, прибо́ркати

1. Що таке словосполучення?
2. Що таке речення? Чим вони різняться?

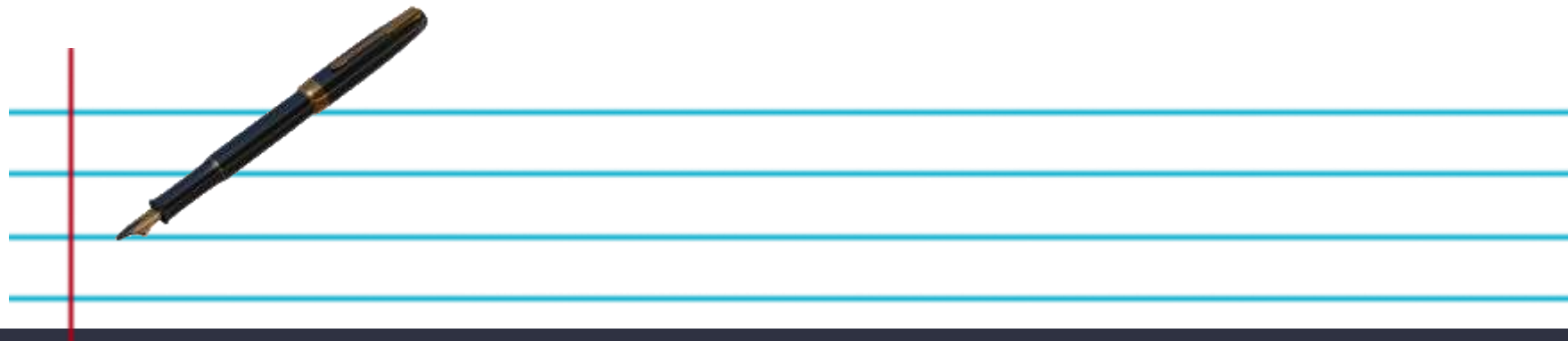

1. Яку роль у мовленні відведено словосполученням і реченням?
2. Чому ця тема для вас актуальна?

Вправа 307. Прочитайте слова та словосполучення. Що точніше характеризує предмети, дії, ознаки — слово чи словосполучення?

Мережа, павутина; **всесвітня мережа**,
всесвітня павутина.

Словосполучення — це сполучення двох або більше слів, з яких одне є головним, а інші — залежними. Словосполучення повніше, ніж окреме слово, характеризує предмети, дії, ознаки. Наприклад: *емоції — негативні емоції, приборкати емоції.* Складається словосполучення з головного й залежного слів.

Види словосполучень за способом вираження головного слова

Іменні

(якщо головне слово виражене іменником, прикметником, числівником або займенником): **шкільний музей, один** зі спортсменів, **хтось** із них

Дієслівні

(якщо головне слово виражене дієсловом, дієприкметником, дієприслівником): **читати** книжку, **читаючи** книжку, **прочитана** вчора

Прислівникові

(якщо головне слово виражене прислівником): **особливо весело, зовсім скоро**

Словосполученнями не бувають

підмет і присудок, тобто граматична основа речення

Посміхнувся ранок

рівноправні слова (коли немає головного й залежного)

Сонце й вітер; читати й обговорювати

фразеологізми

Бити байдки; витрішки продавати

якщо одне зі слів — службова частина мови або частина складеної форми слова

Обабіч дороги; після уроку; найбільш вдалий

Сьогодні
28.11.2022

Вправа 308. Прочитайте текст на с. 122 . Про кого чи про що в ньому йдеться? Відповідь обґрунтуйте. Які мовні одиниці допомогли вам це визначити? Висловіть припущення щодо ролі словосполучень у мові

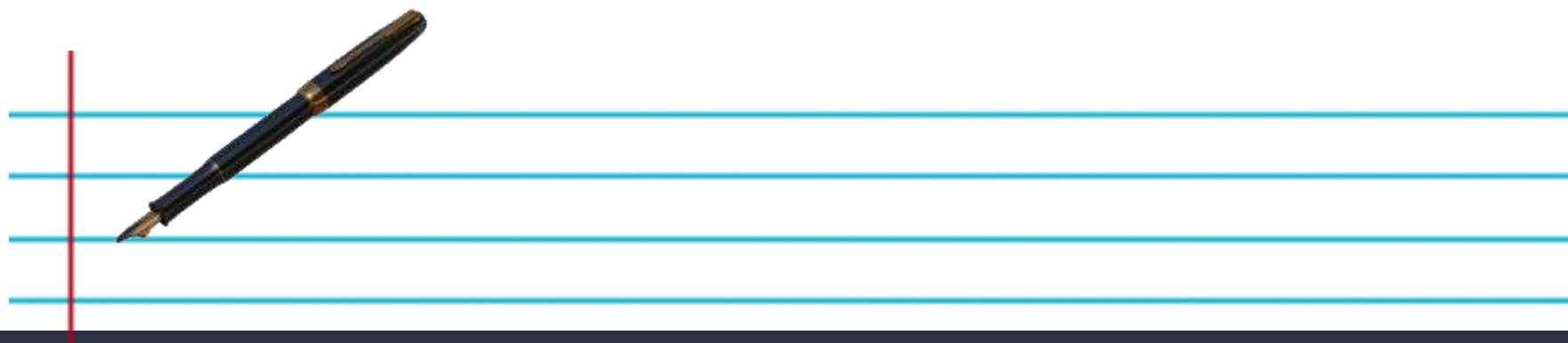
Ми знаємо їх із дитинства. Їхнє цвірінькання робить веселішим день. Ці маленькі сірі кульки є на кожному подвір'ї й не бояться людей.

Вправа 309. Прочитайте подані пари словосполучення. Схематично позначте головне й залежне слово, поставте питання. Виберіть пару словосполучень і з кожним складіть речення.

Хвилинне щастя — хвилина щастя, поїхати до бабусі — поїздка до бабусі, наполегливо працювати — наполеглива праця, добирати кольори — добір кольорів, дідусева вудочка — вудочка дідуся.

Щоб здобути вищу освіту, потрібно наполегливо працювати. Наполеглива праця - запорука успіху.

Вправа 310. Прочитайте виразно текст. Випишіть із нього п'ять словосполучень. Поясніть свій вибір. Яку проблему порушують автори? Чи відчували ви гнів? Що може викликати у вас це почуття? На вашу думку, гніватися — це добре чи погано?

Гнів — це складне почуття. Через нього ми хочемо нищити речі й говорити образливі слова, про які пізніше шкодуємо. Коли ми озираємося на те, що говорили й робили, коли сердилися, то відчуваємо провину та шкодуємо, що не вчинили по-іншому.

Знайди трохи часу й поміркуй над тим, який гнів на вигляд, чим він пахне, як звучить, на що схожий... Напиши листа своєму гнівові: «Привіт, гніве! Мене звати... Якби ти мав колір, то був би... Я помічаю тебе найчастіше, коли... Я хотів би дізнатися про тебе трохи більше...» (С. Сновден, С. Рібер).

Приклади виписаних словосполучень.

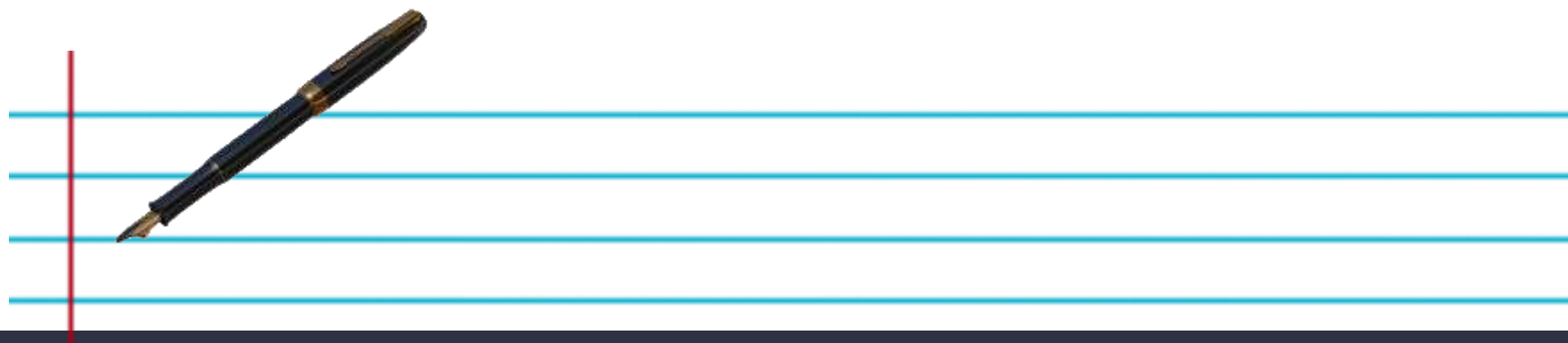
Складне почуття, образливі слова, трохи часу, своєму гнівові, трохи більше.

Вправа 311. Прочитайте речення. Визначте тип за метою висловлювання.
Назвіть речення, які містять елементи звинувачення (усно).

1. Ти завжди спізнюєшся. — Щось трапилось, що ти спізнилася / спізнився?
2. Чому ти не можеш прибрати за собою? — Будь ласка, наведи лад у своїй кімнаті.

Зошит по математиці — зошит з математики,
навчати англійській мові — навчати англійської
мови, пробач мене — пробач мені, дякую вас —
дякую вам, вирушити в далекий путь — вирушити в
далеку путь.

Перевірка!

Зошит з математики, навчати англійської мови,
пробач мені, дякую вам, вирушити в далеку путь.

Домашнє завдання

Опрацювати параграф 37, виконати вправу 313 (1 завд.).
Наприклад: Самотній вітряк (іменникове). (Тому що головне слово виражено іменником).

313

I Прочитайте словосполучення. Визначте вид за способом вираження головного слова. Підкресліть ті, що викликають у вас позитивні емоції. Чи є такі, що викликають сум, гнів, невдоволення, страх, розчарування? Складіть четверо речень із будь-якими словосполученнями.

Самотній вітряк, рахманна* земля, відсвіт зорі, високе сонце, чудернацьке* прізвище, озеречко пшениці, зоряний вечір, передосінній туман, полотно неба, медвяне життя, травний придолинок, вечірній оксамит*, пахощі луку, литий колос, коромисло веселки, роїлося зорями, прикриничний журавель, долоні вересня, степовий смуток, симфонії осоко-рів, парча березняків*, крихітне озеречко, квиління сосон, павутиння зморшок, полин пам'яті, гребінь стріхи*, липів-ка* меду, шелест слів.